

Wealth and Prestige

Linda Boye og Ulla Lund Hansen (red.): *Wealth and Prestige. An Analysis of Rich Graves from Late Roman Iron Age on Eastern Zealand, Denmark.*

Kroppedal. Studier I Astronomi. Nyere Tid. Arkæologi. Vol. II 2009.

408 sider, indbundet, rigt illustreret i farver.

Anmeldt af Claus Kjeld Jensen

Der sker flere gode ting på samme tid i den arkæologiske publikation for øjeblikket. For det første fører den enorme udgravningsaktivitet gennem de seneste årtier nu også til flere primærpublikationer. For det andet er der en tendens til at primærpublikationer ikke længere nødvendigvis kun behandler en enkelt lokalitet, men inddrager fundene fra et større område og behandler dem samlet, som for eksempel *Det Sønderjyske Landbrugs Historie, Arkæologi i Lange Baner – Undersøgelser forud for anlæggelse af motorvejen nord om Århus 1998-2007* eller *Vikinger i Vest - Vikingetiden i Vestjylland*.

Wealth and Prestige er endnu et godt eksempel på begge dele. For det første er det selvfølgelig altid godt at få fremlagt hidtil upubliceret materiale og fornemt, når denne fremlæggelse både rummer spændende fund, gode analyser – og kommer indenfor et årti efter udgravningerne. For det andet er det et flot eksempel på en bearbejdning af det arkæologiske materiale som er gået på tværs af både gravpladser og faggrænser, og er dermed noget så sjældent som et storstilet samarbejdsprojekt. Der er i alt ni forfattere på de 17 artikler, nemlig Per Ethelbjerg, Linda Boye, Ulla Lund Hansen, Marzena J. Przybyta, Freerk Oldenburger, Aleksander Bursche, Arne Jouttijärvi, Pia Bennike og Adam Cieslinski.

Bogen består af 16 kapitler foruden en omfattende litteraturliste og en dansk konklusion. Første kapitel er en fremragende, kortfattet introduktion forfattet af Linda Boye, Per Ethelbjerg og Ulla Lund Hansen. Kapitlet er på bare 5 sider, men giver et fint indtryk af den aktuelle forskningssituation med en kortfattet forskningshistorik, overblik over fundsituationen og aktuelle bud på den sjællandske jernalderbefolknings ernæring, leveforhold og slægtskab.

I kapitlerne 2-13 behandles udvalgte fundgrupper. Nogle, som for eksempel "almindelige" fibler, behandles samlet i et kapitel på tværs af gravpladserne, mens andre som eksempelvis hagekorsfibler, der kun forekommer én gang, får en dybdeborende behandling i sit eget kapitel.

I kapitel 2 behandler Per Ethelbjerg således fiblerne fra seks af de syv gravpladser. Samme forfatter står også for kapitlerne 7 (guldringe) og kapitel 8 (kamme). For fiblerne er det især typologi og kronologi, der er temaet, men også fiblernes udsagn om klædedragten behandles. For guldringene er der primært tale om en kortfattet gennemgang af hvilke genstandstyper i guld, der forekommer i materialet afsluttet med et meget kort afsnit om gulds betydning. Kapitlet om kamme er igen primært med fokus på de nyfundne kammes typologi og kronologi.

I kapitel 3 behandler Marzena J. Przybyta hagekorsfiblen fra grav 4 på Engbjerg-gravpladsen. Dette ene fund bliver genstand for en meget udførlig behandling og sat ind i en nordeuropæisk kontekst. Samme forfatter behandler i kapitel 4 efter samme skabelon skivefiblerne fra grav 12 og 18 på samme gravplads.

I kapitel 5 er det keramikken fra de syv gravpladser, der står for skud. Her tager Freerk Oldenburger fat i spørgsmål som produktion, klassifikation, funktion og kronologi – og gør det på en forfriskende ny måde – med fremragende illustrationer og spændende nye tolkninger.

Ulla Lund Hansen står for tre kapitler, nemlig kapitel 6 (perler), kapitel 9 (glas og glasskår) og

kapitel 10 (træspande). I disse tre kapitler er genstandene i centrum, og de sættes i perspektiv til tidligere forskning på de respektive områder. For glasskår og træspande sker det ved en grundig beskrivelse og typologisering af de enkelte fund, mens perlerne desuden underkastes en analyse grav for grav af antal perler og perletyper.

Mønter fra gravene behandles i kapitel 11 af Aleksander Bursche. Det drejer sig kun om to mønter, genanvendt som hængesmykker, men de beskrives grundigt og sættes i forhold til det øvrige europæiske materiale.

I kapitel 12 er det genstande fra gravpladsen Kong Svends Park med sydbaltiske forbindelser, der behandles af Adam Cieslinski. Her er både en udmærket beskrivelse af de genstandsgrupper, der knytter pladsen til områderne syd for Østersøen og eksempler på parallelmaterialet fra syd.

Arne Jouttojärvi har i kapitel 13 taget kobberlegeringer, sølv og guld under behandling ud fra en metallurgisk vinkel. Kapitlet er forholdsvis langt, men omfatter også analyse af mere end 100 genstande fra 25 grave. Kapitlet skiller sig ud ved sine mange, mange analyser, der kan virke overvældende med de mange tekniske detaljer. Men Jouttojärvi formår alligevel at samle en række korte og klare tolkninger om værksteder og historier for enkelte genstande, der hæver kapitlet langt over den tekniske beskrivelse.

Linda Boye har udarbejdet det godt 100 sideres store katalog (15), hvor hver enkelt gravplads kort præsenteres med forskningshistorik og fundoversigt, men hvor hovedvægten er lagt på beskrivelse af de enkelte grave og især på lister over de fundne genstande.

Pia Bennike har lavet kataloget over det humane skeletmateriale (16), hvor de enkelte grave med bevaret skeletmateriale meget kortfattet behandles. Her er blot det allermest nødvendige: bevarings-tilstand, oversigt over hvilke knogler og tænder, der er bevaret og tolkning af køn og alder. Kort og godt.

Endelig har Linda Boye, Per Ethelberg og Ulla Lund Hansen skrevet bogens konklusion, der findes

både på engelsk (kapitel 14) og dansk (kapitel 18), hvor der både sammenfattes kronologisk på tværs af gravpladserne og præsenteres en række tolkninger af enkelte gravpladser. Det sidste er ganske interessant, men meget kortfattet og man savner de analyser, som tolkningerne bygger på.

Bogens styrke er klart, at den ikke bare behandler en enkelt gravplads, men syv samtidige i et afgrænset område, og ikke mindst at den ikke lader en enkelte person stå for hele materialebearbejdningen, men lader specialister behandle netop de fundgrupper, hvor de har stor viden. Her er det yderligere en fordel, at forfatterne er ganske forskellige og har meget forskellige præferencer og specialer. Det højner kvaliteten i de enkelte afsnit, og muliggør udsyn til resten af Nordeuropa.

Bogens styrke ligger altså klart i behandlingen af de enkelte genstandsgrupper. Her sættes de nyfundne fibler, lerkar, perler, kamme, glas osv. ind i den forskningstradition, der gælder for de respektive fundgrupper, og det gøres efter alle kunstens regler og fagets traditioner. I enkelte tilfælde oven i købet med overraskende konklusioner til følge.

Modsat er bogens svaghed lige så åbenlyst, at de enkelte gravpladser forsvinder i den tværgående behandling. Gravpladserne er godt nok summarisk behandlet i kataloget og illustreret med nogle små oversigtsplaner, men man savner både en analyse af den enkelte gravplads og en sammenfatning af de mange, spredte analyser i de 12 selvstændige kapitler.

Det kraftige fokus på genstandene betyder også, at selve bogens titel bliver en anelse misvisende. Undertegnede havde i hvert fald forventet analyser af social struktur ud fra titlen, og det finder man ikke. Selve emnet, sociale strukturer behandles først i konklusionen i kapitel 14 (og 18), og her sker det ved at fundene fra de syv gravpladser tolkes ind i de modeller, som tidligere er præsenteret af Lund Hansen og Ethelberg. Dermed lægger konklusionskapitlet sig tæt op ad netop Lund Hansens og Ethelbergs tidligere tolkninger og modeller. Det er naturligvis forventeligt – med forfatterteamet her – og der havde heller ikke været noget galt i det, hvis bogens konklusion havde hvilet på nye analyser.

Men når den foreliggende bogs konklusion *ikke* hviler på analyser, der præsenteres i bogen, men alene på en accept af Lund Hansen og Ethelbergs tidligere arbejder, så er det synd for bogen. Fordi den så ikke udnytter muligheden for gennem nye analyser af nyt materiale at forholde sig kritisk eller perspektiverende til de tidligere fremsatte tolkninger. Og det er især synd, at man ikke i konklusionen gør brug af de mange, nye analyser, der faktisk præsenteres undervejs. Både keramikafsnittet og det metallurgiske afsnit leverer faktisk analyser, der kunne bringe nyt til studiet af sociale strukturer, men disse bruges ikke i konklusionen.

Disse sidste kritiske kommentarer skal ikke skygge for at bogens forfattere og redaktører fortjener stor ros for det meget store arbejde, det helt sikkert har været at fremlægge og behandle det store materiale. Det er mere end velkomment og bestemt ros værd. Men ny-udgravet arkæologisk materiale, der fremlægges for første gang, bør også bruges til nye analyser, der udfordrer tidligere tolkninger og modeller. Ellers havner vi alt for let i repetition og selvbekræftelse.